

Nr 65.

Ankom till riksdagens kansli den 12 december 1940 kl. 4 e. m.

Utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående vissa byggnadsarbeten vid försvarsväsendet.

(1:a avd.)

I en den 22 november 1940 dagtecknad proposition, nr 73, har Kungl. Maj:t, under åberopande av vid propositionen fogat utdrag av statsrådsprotokollet över försvarsärenden för samma dag, föreslagit riksdagen att såsom kapitalinvestering i försvarsväsendets fastighetsfond å tilläggsstat I för budgetåret 1940/41 anvisa ett flertal reservationsanslag för anordnande av byggnadsarbeten för försvarsväsendets räkning.

Chefen för försvarsdepartementet har i fråga om de allmänna principerna för det framlagda byggnadsprogrammet och den härför erforderliga medelsanvisningen inledningsvis anfört följande.

För närvarande påginge inom försvarsväsendet en avsevärd byggnadsverksamhet med anlåtande av medel, som ställts till förfogande av 1940 års lagtima riksdag och den nu församlade urtima riksdagen. Detta byggnadsprogram hade huvudsakligen utformats med sikte på sådana byggnadsföretag — befästningsanläggningar, barackbyggnader, garage och hangarer — som varit av omedelbar betydelse ur försvarsberedskapssynpunkt. Sådana byggnader och anordningar, som visserligen befunnits angelägna ur mera fredsmässiga synpunkter men icke prövats vara oundgängligen erforderliga i det aktuella läget, hade däremot i allmänhet ställts på framtiden.

Med hänsyn till den arbetslöshet som redan nu — om än i viss mån latent — yppats inom byggnadsarbetsfacket och som kunde förväntas bli ytterligare skärpt under den kommande vintern, hade det emellertid ansetts lämpligt att till prövning upptaga frågan om en utvidgning av den statliga byggnadsverksamheten i syfte att motverka en krisartad utveckling inom byggnadsfacket. För sådant ändamål hade inom de olika departementen verkställts en översyn över föreliggande byggnadsförslag, avsedd att läggas till grund för en allmän plan för den statliga byggnadsverksamheten under den närmaste tiden. För försvarsväsendets del hade departementschefen låtit inom försvarsdepartementet verkställa en inventering av lämpliga arbetsobjekt. Härvid hade i första hand uppmärksammats sådana byggnader och anläggningar, som uppförts å den för budgetåret 1939/40 gällande allmänna beredskapsstaten, vilken enligt beslut av 1940 års lagtima riksdag (skrivelse nr 435) skulle äga fortsatt giltighet för budgetåret 1940/41. Dessa utgiftsändamål hade varit föremål för Kungl. Maj:ts och riksdagens prövning efter en utredning och med stöd av en motivering av samma karaktär, som är regel när det gällde anslag å riksstaten. I nära anslutning till denna grupp komme de byggnadsföretag, för vilka medel av riksdagen beviljats å riksstaten, men där medelsdispositionen i överensstämmelse med vad som i propositionen nr 79 till 1939 års urtima

riksdag förordats borde äga rum allenast under samma förutsättningar som gällde för anslag uppförda å allmän beredskapsstat. Slutligen hade uppmärksammat vissa byggnadsföretag, för vilkas utförande försvarsväsendets centrala förvaltningsmyndigheter i avgivna anslagsäskanden begärt anvisande av medel och som redan nu kunde anses lämpliga att igångsätta.

Den från angivna utgångspunkter företagna inventeringen hade givit till resultat, att åtskilliga byggnadsföretag av de i det föregående berörda grupperna nu lämpligen skulle kunna igångsättas. Till en del syntes de böra komma till utförande snarast möjligt. Det vore därför till en början departementschefens avsikt att föreslå igångsättande av större delen av de byggnadsarbeten, för vilka medel redan anvisats å riksstaten, men vilka i enlighet med det nyss anförda inhiberats under hösten 1939. Bland dessa vore särskilt att märka ämbetsbyggnaderna för marinens och flygvapnets myndigheter i Stockholm, påbörjandet av Svea artilleriregementes och Stockholms tygstations nya förläggningar å Järvafältet samt ny kasernbyggnad för Skånska trängkåren. För en sådan åtgärd syntes det icke vara påkallat att ånyo underställa dessa byggnadsfrågor riksdagens prövning annat än i den mån ytterligare medel erfordrades utöver redan anvisade. De anvisade anslagsbelopp, som sålunda nu avsåges skola komma till användning, uppginge till sammanlagt över 10,000,000 kronor.

Vad därefter beträffade de å den allmänna beredskapsstaten upptagna byggnadsföretagen, syntes det vara lämpligare, att medel för sådana företags igångsättande äskades å tilläggsstat än att beredskapsstaten sattes i kraft för reglering i efterhand över tilläggsstaten. Vid äskande av anslag å tilläggsstat måste i vissa fall medelsanvisningarna höjas utöver de å allmänna beredskapsstaten upptagna beloppen, beroende på inträffade prisstegringar. Vidkommande slutligen sådana i vederbörande förvaltningsmyndigheters medelsäskanden för nästa budgetår omförmälda byggnadsföretag, vilka borde igångsättas redan under innevarande budgetår, syntes även dessa böra helt finansieras med anlitage av medel å tilläggsstat till innevarande budgetårs riksstat.

Med avseende å de statliga byggnadsföretag som påbörjades av arbetslöshetsskäl torde allmänt sett böra gälla, att de borde igångsättas först efter samråd med arbetsmarknadskommissionen. Motsvarande förbehåll syntes ej behöva göras för de nu utvalda företagen, som vore av den angelägenhetsgraden, att de under alla förhållanden borde komma till utförande.

Helt naturligt hade den granskning, som inom försvarsdepartementet vidtagits av de för de olika byggnadsföretagen beräknade kostnaderna, i vissa fall endast kunnat bliva summarisk. Det syntes därför ej vara uteslutet, att vissa besparingar stode att vinna genom en ytterligare översyn av de redan gjorda kostnadsberäkningarna. En dylik granskning syntes böra ske; departementschefen förutsatte därför, att innan dispositionsbeslut rörande de olika anslagen meddelades av Kungl. Maj:t, de med stöd av Kungl. Maj:ts beslut den 1 augusti 1940 tillkallade sakkunniga för utredning angående erforderliga åtgärder för förenkling och standardisering av nybyggnader för försvarsväsendets räkning (1940 års militära byggnadsutredning) skulle hava att i besparingssyfte yttra sig över förslagen. — Vad beträffade kostnadsberäkningarna för vissa av de företag, som inhiberats under hösten 1939, bland annat nybyggnaderna för marinens och flygvapnets myndigheter, syntes dessa böra granskas av de jämväl den 1 augusti 1940 inom kommunikationsdepartementet tillkallade sakkunniga för motsvarande utredning beträffande byggnader för civilförvaltningens räkning (1940 års civila byggnadsutredning). Det syntes kunna förväntas, att denna granskning komme att resultera i en icke oväsent-

lig förenkling av dessa byggnader i förhållande till vad som förutsatts i samband med de ursprungliga äskandena om medel för byggnadernas utförande. Därvid utginge departementschefen emellertid från att Kungl. Maj:t skulle vara obunden av de uttalanden ifråga om platser i Stockholm för dessa byggnader, som gjorts vid framläggandet av propositionen i ämnet (nr 315) till 1938 års riksdag.

Med anledning av vad departementschefen sålunda inledningsvis anfört vill utskottet framhålla, att utskottet delar departementschefens uppfattning om lämpligheten av att i viss omfattning utvidga den staliga byggnadsverksamheten i syfte att motverka en krisartad utveckling inom byggnadsfacket. Utskottet har icke funnit något att erinra mot att de av departementschefen omförmälda byggnadsarbeten, för vilka medel redan tidigare anvisats å riksstaten men vilkas utförande i överensstämmelse med vad i proposition nr 79 till 1939 års urtima riksdag förordats ställdes på framtiden, nu igångsätts i av departementschefen avsedd utsträckning.

Departementschefen har framhållit, att den granskning, som inom försvarsdepartementet vidtagits av de för de olika byggnadsföretagen beräknade kostnaderna, i vissa fall endast kunnat bliva summarisk, men att en ytterligare översyn av kostnadsberäkningarna i syfte att ernå besparingar vore avsedd att verkställas av 1940 års militära byggnadsutredning. Vad beträffar kostnads-kalkylerna för vissa av de företag, som inhålls hösten 1939, bland annat nybyggnaderna för marinens och flygvapnets myndigheter, har departementschefen ansett desamma böra granskas av 1940 års civila byggnadsutredning samt ansett det kunna förväntas, att denna granskning komme att resultera i en icke oväsentlig förenkling av dessa byggnader i förhållande till vad som förutsattes i samband med de ursprungliga medelsäskandena för byggnadernas utförande. Utskottet anser sig böra särskilt understryka vikten av att genom nämnda översyn och granskning alla till buds stående möjligheter för byggnadskostnadernas nedbringande bliva tillbörligen beaktade.

Utskottet biträder departementschefens förslag att Kungl. Maj:t skall vara obunden av de uttalanden i fråga om platser i Stockholm för nyssnämnda ämbetsbyggnader, som gjordes vid framläggandet av förslag i ämnet till 1938 års riksdag (prop. nr 315).

1:o) **Iståndsättningsarbeten å lantförsvarets byggnader.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 1), vilket avser fortsatt anvisande av medel till avhjälpande av uppkomna brister i fråga om underhålls- och reparationsarbeten å lantförsvarets kaserner och andra byggnader, får utskottet hemställa,

att riksdagen må såsom kapitalinvestering i försvarsväsendets fastighetsfond, arméförvaltningens delfond därav, till *Iståndsättningsarbeten å lantförsvarets byggnader* å tilläggsstat I för budgetåret 1940/41 anvisa ett reservationsanslag av 1,000,000 kronor.

2:o) **Ombyggnad av manskapsbaracken vid Svea ingenjörkårs förläggning på Laxön.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 2) och under erinran, att 1939 års lagtima riksdag å allmän beredskapsstat för budgetåret 1939/40 för ifrågasvarande ändamål upptagit ett förskottsanslag av 35,000 kronor, får utskottet, som icke funnit anledning till erinran mot det av Kungl. Maj:t med hänsyn till inträffade prisstegringar nu äskade högre beloppet, hemställa,

att riksdagen må såsom kapitalinvestering i försvarsväsendets fastighetsfond, arméförvaltningens delfond därav, till *Ombyggnad av manskapsbaracken vid Svea ingenjörkårs förläggning på Laxön* å tilläggsstat I för budgetåret 1940/41 anvisa ett reservationsanslag av 45,000 kronor.

3:o) **Exercishus för tekniska övningar vid Bodens ingenjörkår.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 3) och under erinran, att för ifrågasvarande ändamål å beredskapsstat för budgetåret 1938/39 och å allmän beredskapsstat för budgetåret 1939/40 upptagits ett förskottsanslag av 96,000 kronor samt att medelsbehovet på grund av prisstegringar numera ökats, får utskottet hemställa,

att riksdagen må såsom kapitalinvestering i försvarsväsendets fastighetsfond, arméförvaltningens delfond därav, till *Exercishus för tekniska övningar vid Bodens ingenjörkår* å tilläggsstat I för budgetåret 1940/41 anvisa ett reservationsanslag av 120,000 kronor.

4:o) **Verkstadsbyggnad vid Skånska trängkåren.** Under erinran, att å beredskapsstat för budgetåren 1938/39 och 1939/40 till förevarande ändamål upptagits ett förskottsanslag av 95,000 kronor, får utskottet i enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 4), vilket innebär anvisande för ändamålet av ett på grund av den allmänna prisfördyringen till 120,000 kronor förhöjt belopp, hemställa,

att riksdagen må såsom kapitalinvestering i försvarsväsendets fastighetsfond, arméförvaltningens delfond därav, till *Verkstadsbyggnad för Skånska trängkåren* å tilläggsstat I för budgetåret 1940/41 anvisa ett reservationsanslag av 120,000 kronor.

5:o) **Tillbyggnad av Norrlands dragonregementes kasern.** Med tillstyrkande av bifall till Kungl. Maj:ts förslag (punkt 5), och under erinran, att å allmän beredskapsstat för budgetåret 1939/40 för ändamålet upptagits ett förskottsanslag av 100,000 kronor men att detta belopp på grund av prisstegringar ansetts böra höjas med 25 procent, får utskottet hemställa,

att riksdagen må såsom kapitalinvestering i försvarsväsendets fastighetsfond, arméförvaltningens delfond därav, för *Tillbyggnad av Norrlands dragonregementes kasern* å tilläggsstat I för budgetåret 1940/41 anvisa ett reservationsanslag av 125,000 kronor.

6:o) **Ordnande av förläggningen å Revingehed.** Kungl. Maj:t har (punkt 6) föreslagit riksdagen att såsom kapitalinvestering i försvarsväsendets fastighetsfond under rubrik arméförvaltningens delfond, till Ordnande av förläggningen å Revingehed å tilläggsstat I till riksstaten för budgetåret 1940/41 anvisa ett reservationsanslag av 750,000 kronor.

1939 års lagtima riksdag upptog å allmän beredskapsstat för budgetåret 1939/40 till Kokinrättnings- och expeditionsbyggnader å Revingehed ett förskottsanslag av 155,000 kronor (propositionen 1939: 242, sid. 27—28). Kungl. Maj:t medgav sedermera genom beslut den 6 september 1940 — i syfte att möjliggöra ett provisoriskt ordnande av förläggning vid Revingehed under vintertid — att ett belopp av högst 250,000 kronor av vederbörligt å förskottsstaten för försvarsväsendet m. m. uppfört förskottsanslag finge disponeras för uppförande av bland annat en expeditionsbarack. Därigenom har behovet av expeditionslokaler fyllts.

Kungl. Maj:ts nu framställda medelsäskande avser att möjliggöra vidtagande av vissa ytterligare åtgärder för förbättring av förläggningsförhållandena vid Revingehed, nämligen uppförande av en ny kokinrättningsbyggnad och två manskapsbaracker samt iordningställande av vattenverket för vinterbruk. Kostnaderna härför hava beräknats till sammanlagt 850,000 kronor. Departementschefen har emellertid ansett sig kunna utgå ifrån, att dessa kostnader skulle kunna väsentligt nedbringas och förty tillstyrkt, att allenast 750,000 kronor äskades för ändamålet.

Utskottet har icke funnit anledning till erinran mot Kungl. Maj:ts förslag och hemställer sålunda,

Utskottet.

att riksdagen må såsom kapitalinvestering i försvarsväsendets fastighetsfond, arméförvaltningens delfond därav, till *Ordnande av förläggningen å Revingehed* å tilläggsstat I för budgetåret 1940/41 anvisa ett reservationsanslag av 750,000 kronor.

7:o) **Ordnande av förläggningen å Grytans skjutfält.** Kungl. Maj:t har (punkt 7) föreslagit riksdagen att såsom kapitalinvestering i försvarsväsendets fastighetsfond under rubrik arméförvaltningens delfond till Ordnande av förläggningen å Grytans skjutfält å tilläggsstat I till riksstaten för budgetåret 1940/41 anvisa ett reservationsanslag av 180,000 kronor.

I statsrådsprotokollet erinras om att 1939 års lagtima riksdag å allmän beredskapsstat för budgetåret 1939/40 upptagit ett förskottsanslag av 180,000 kronor till förevarande ändamål. Beloppet avsågs för uppförande av en vinterbonad förläggningsslokal för cirka 100 man samt för ombyggnad av befintliga kokhus- och mathallsbyggnader.

Kungl. Maj:ts förslag avser att genom en medelsanvisning av 180,000 kronor möjliggöra utförande av vissa av de byggnadsarbeten, för vilka medel upptogs å nämnda beredskapsstat, främst anordnande av vissa förläggnings-

utrymmen m. m. Däremot har departementschefen icke för närvarande tagit ställning till ett framkommet, väsentligt utvidgat förslag till ordnande av ifrågavarande förläggning.

Utskottet. Utskottet, som tillstyrker bifall till Kungl. Maj:ts förevarande förslag, hemställer,

att riksdagen må såsom kapitalinvestering i försvarsväsendets fastighetsfond, arméförvaltningens delfond därav, till *Ordnande av förläggningen å Grytans skjutfält* å tilläggsstat I för budgetåret 1940/41 anvisa ett reservationsanslag av 180,000 kronor.

8:o) **Ordnande av förläggningen å Rinkaby.** Kungl. Maj:t har (punkt 8) föreslagit riksdagen att såsom kapitalinvestering i försvarsväsendets fastighetsfond under rubrik arméförvaltningens delfond till *Ordnande av förläggningen å Rinkaby* å tilläggsstat I till riksstaten för budgetåret 1940/41 anvisa ett reservationsanslag av 380,000 kronor.

Kungl. Maj:ts förslag innebär, att till förbättring av förläggningsförhållandena å Rinkaby skulle anvisas medel till arbeten, vilka ansetts i första hand bära ifrågakomma, nämligen uppförande av en uppvärmbar barack för 200 man samt anordnande av sjukstuga, toalettanläggning, borrbrunn med hydroforanläggning, ammunitionsförråd samt handrustskammare för tygmateriel.

Utskottet. Utskottet har icke funnit anledning till erinran mot Kungl. Maj:ts förslag och hemställer förty,

att riksdagen må såsom kapitalinvestering i försvarsväsendets fastighetsfond, arméförvaltningens delfond därav, till *Ordnande av förläggningen å Rinkaby* å tilläggsstat I för budgetåret 1940/41 anvisa ett reservationsanslag av 380,000 kronor.

9:o) **Ordnande av förläggningen å Tofta skjutfält.** Med tillstyrkande av bifall till Kungl. Maj:ts förslag (punkt 9), vilket avser anvisande av ett belopp av 140,000 kronor för avhjälpande av vissa särskilt vintertid betydande brister i fråga om förläggningsförhållandena vid Tofta skjutfält, hemställer utskottet,

att riksdagen må såsom kapitalinvestering i försvarsväsendets fastighetsfond, arméförvaltningens delfond därav, till *Ordnande av förläggningen å Tofta skjutfält* å tilläggsstat I för budgetåret 1940/41 anvisa ett reservationsanslag av 140,000 kronor.

10:o) **Ordnande av manskapsförläggningen vid intendenturkompaniet i Boden.** Med tillstyrkande av bifall till Kungl. Maj:ts förslag (punkt 10), vilket avser att inom en kostnadsram av 120,000 kronor utföra en påbyggnad av den för intendenturkompaniet i Boden avsedda kasernen i syfte att ernå förbättrade förläggningsförhållanden, hemställer utskottet,

att riksdagen må såsom kapitalinvestering i försvarsväsendets fastighetsfond, arméförvaltningens delfond därav, till *Ordnande av manskapsförläggningen vid intendenturkompaniet i Boden* å tilläggsstat I för budgetåret 1940/41 anvisa ett reservationsanslag av 120,000 kronor.

11:o) **Ordnande av förläggningen vid Skillingaryd.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 11), vilket avser uppförande vid Skillingaryds skjutfält av fyra vinterbonade manskapsbaracker för 100 man vardera samt av en sjukhusbyggnad, hemställer utskottet,

att riksdagen må såsom kapitalinvestering i försvarsväsendets fastighetsfond, arméförvaltningens delfond därav, till *Ordnande av förläggningen vid Skillingaryd* å tilläggsstat I för budgetåret 1940/41 anvisa ett reservationsanslag av 495,000 kronor.

12:o) **Ordnande av förläggningen vid Gotlands artillerikår.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 12), vilket avser anvisande av medel till afhjälpan av befintliga brister i Gotlands artillerikårs förläggningslokaler, hemställer utskottet,

att riksdagen må såsom kapitalinvestering i försvarsväsendets fastighetsfond, arméförvaltningens delfond därav, till *Ordnande av förläggningen vid Gotlands artillerikår* å tilläggsstat I för budgetåret 1940/41 anvisa ett reservationsanslag av 600,000 kronor.

13:o) **Vissa byggnadsarbeten vid Smålands arméartilleriregemente.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 13), vilket avser anvisande av medel för bestridande av kostnaderna för uppförande av en ny marketenteribyggnad med tillhörande underofficers- och manskapsmässar samt stensättning av det s. k. Västra förrådet, hemställer utskottet,

att riksdagen må såsom kapitalinvestering i försvarsväsendets fastighetsfond, arméförvaltningens delfond därav, till *Vissa byggnadsarbeten vid Smålands arméartilleriregemente* å tilläggsstat I för budgetåret 1940/41 anvisa ett reservationsanslag av 400,000 kronor.

14:o) **Nybyggnad för intendenturverkstäder vid Västerbottens regemente.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 14), vilket avser att ersätta befintliga, ur arbetarskyddssynpunkt otillfredsställande verkstäder med nya lokaler, hemställer utskottet,

att riksdagen må såsom kapitalinvestering i försvarsväsendets fastighetsfond, arméförvaltningens delfond därav, till *Nybygg-*

nad för intendenturverkstäder vid Västerbottens regemente å tilläggsstat I för budgetåret 1940/41 anvisa ett reservationsanslag av 100,000 kronor.

15:o) **Pjäsexercishus vid Östgöta och Karlsborgs luftvärnsregementen.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 15), vilket avser anvisande av medel till uppförande av ett pjäsexercishus vid vart och ett av nämnda regementen för en beräknad kostnad av 350,000 kronor för vardera byggnadsföretaget, får utskottet hemställa,

att riksdagen må såsom kapitalinvestering i försvarsväsendets fastighetsfond, arméförvaltningens delfond därav, till *Pjäsexercishus vid Östgöta och Karlsborgs luftvärnsregementen* å tilläggsstat I för budgetåret 1940/41 anvisa ett reservationsanslag av 700,000 kronor.

16:o) **Tillbyggnad av pjäsexercishus vid Bodens artilleriregemente.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 16), vilket avser anvisande av medel för tillbyggnad av redan befintligt, till hälften utfört pjäsexercishus, för vilket medel beviljats år 1932, hemställer utskottet,

att riksdagen må såsom kapitalinvestering i försvarsväsendets fastighetsfond, arméförvaltningens delfond därav, till *Tillbyggnad av pjäsexercishus vid Bodens artilleriregemente* å tilläggsstat I för budgetåret 1940/41 anvisa ett reservationsanslag av 175,000 kronor.

17:o) **Om- och tillbyggnad av proviantmagasin vid Hälsinge regemente.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 17) hemställer utskottet,

att riksdagen må såsom kapitalinvestering i försvarsväsendets fastighetsfond, arméförvaltningens delfond därav, till *Om- och tillbyggnad av proviantmagasin vid Hälsinge regemente* å tilläggsstat I för budgetåret 1940/41 anvisa ett reservationsanslag av 60,000 kronor.

18:o) **Vissa om- och tillbyggnadsarbeten vid Norrbottens regemente.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 18), vilket avser att möjliggöra en utbyggnad av regementets kok- samt bad- och tvättinrättningar, hemställer utskottet,

att riksdagen må såsom kapitalinvestering i försvarsväsendets fastighetsfond, arméförvaltningens delfond därav, till *Vissa om- och tillbyggnadsarbeten vid Norrbottens regemente* å tilläggsstat I för budgetåret 1940/41 anvisa ett reservationsanslag av 160,000 kronor.

19:o) **Ny sjukstuga vid Livregementets husarer.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 19), vilket avser att bereda nya, tidsenliga lokaler för sjuk-

avdelningen samt att disponera de nuvarande lokalerna för utvidgning av förläggningsutrymmena, hemställer utskottet,

att riksdagen må såsom kapitalinvestering i försvarsväsendets fastighetsfond, arméförvaltningens delfond därav, till *Ny sjukstuga vid Livregementets husarer* å tilläggsstat I för budgetåret 1940/41 anvisa ett reservationsanslag av 175,000 kronor.

20:o) **Tillbyggnad av sjukstugan vid Bodens artilleriregemente.** Med tillstyrkande av bifall till Kungl. Maj:ts förslag (punkt 20), hemställer utskottet,

att riksdagen må såsom kapitalinvestering i försvarsväsendets fastighetsfond, arméförvaltningens delfond därav, för *Tillbyggnad av sjukstugan vid Bodens artilleriregemente* å tilläggsstat I för budgetåret 1940/41 anvisa ett reservationsanslag av 80,000 kronor.

21:o) **Kulspruteskjutbana vid Jönköpings-Kalmar regemente.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 21) får utskottet hemställa,

att riksdagen må såsom kapitalinvestering i försvarsväsendets fastighetsfond, arméförvaltningens delfond därav, till *Kulspruteskjutbana vid Jönköpings-Kalmar regemente* å tilläggsstat I för budgetåret 1940/41 anvisa ett reservationsanslag av 40,000 kronor.

22:o) **Pionjärstridsbana på Järvafältet.** Kungl. Maj:t har (punkt 22) föreslagit riksdagen att såsom kapitalinvestering i försvarsväsendets fastighetsfond under rubrik arméförvaltningens delfond, till Pionjärstridsbana på Järvafältet å tilläggsstat I till riksstaten för budgetåret 1940/41 anvisa ett reservationsanslag av 70,000 kronor.

Av statsrådsprotokollet inhämtas, att ifrågavarande pionjärskjutbana i första hand avses såsom övningsplats för krigsskolans officers- och reservofficersaspiranter, varjämte emellertid banan jämväl skulle kunna utgöra övningsplats för Stockholms garnison tillhörande truppförband. Vidare inhämtas, att arbetet med banans iordningställande avsetts skola delvis utföras med anlåtande av militär trupp, samt att, för att bereda möjlighet att taga i anspråk redan inkallad trupp, Kungl. Maj:t genom beslut den 22 november 1940 bemyndigat arméförvaltningens fortifikationsstyrelse att av omhänderhavande medel förskottera ett belopp av högst 70,000 kronor för banans anordnande.

Ifrågavarande anslag avser att bereda täckning för de sålunda disponerade medlen.

Utskottet, som icke funnit anledning till erinran mot Kungl. Maj:ts förslag, hemställer,

Utskottet.

att riksdagen må såsom kapitalinvestering i försvarsväsendets fastighetsfond, arméförvaltningens delfond därav, till *Pionjärstridsbana på Järvaältet* å tilläggsstat I för budgetåret 1940/41 anvisa ett reservationsanslag av 70,000 kronor.

23:o) **Istandsättningsarbeten å marinens byggnader.** Kungl. Maj:t har (punkt 23) föreslagit riksdagen att såsom kapitalinvestering i försvarsväsendets fastighetsfond under rubrik marinförvaltningens delfond till Istandsättningsarbeten å marinens byggnader å tilläggsstat I till riksstaten för budgetåret 1940/41 anvisa ett reservationsanslag av 900,000 kronor.

Av statsrådsprotokollet inhämtas bland annat följande.

Sedan marinförvaltningen i sin skrivelse rörande sjöförsvarets medelsbehov för budgetåret 1940/41 hemställt, att för nämnda budgetår måtte anvisas 300,000 kronor för istandsättningsarbeten å marinens byggnader, har 1940 års lagtima riksdag på därom av Kungl. Maj:t i statsverkspropositionen (kapitalbudgeten, bilaga 3, punkt 22) framlagt förslag för ändamålet anvisat ett reservationsanslag av 150,000 kronor.

I skrivelse den 5 oktober 1940 angående vissa anslag å tilläggsstat för budgetåret 1940/41 har marinförvaltningen framhållit, att istandsättningsarbeten vore ägnade att minska arbetslösheten inom byggnadsfacket, varför det syntes lämpligt att de nödvändiga arbetena bedrevs i raskare takt än vad som tidigare föreslagits. Marinförvaltningen äskade 900,000 kronor för ändamålet.

Departementschefen har funnit ifrågavarande arbeten särskilt lämpliga ur arbetslöshetsbekämpande synpunkt, och förty ansett det framlagda förslaget om dessa arbetens bedrivande i raskare takt än hittills välmotiverat under nuvarande förhållanden.

Utskottet.

Utskottet biträder Kungl. Maj:ts förslag och hemställer sålunda,

att riksdagen må såsom kapitalinvestering i försvarsväsendets fastighetsfond, marinförvaltningens delfond därav, till *Istandsättningsarbeten å marinens byggnader* å tilläggsstat I för budgetåret 1940/41 anvisa ett reservationsanslag av 900,000 kronor.

24:o) **Modernisering av matinrättningarna vid vissa kustartilleriets anläggningar.** Med tillstyrkande av bifall till Kungl. Maj:ts förslag (punkt 24), hemställer utskottet,

att riksdagen må såsom kapitalinvestering i försvarsväsendets fastighetsfond, marinförvaltningens delfond därav, till *Modernisering av matinrättningarna vid vissa kustartilleriets anläggningar* å tilläggsstat I för budgetåret 1940/41 anvisa ett reservationsanslag av 50,000 kronor.

25:o) **Moderniserings- och istandsättningsarbeten inom förutvarande Göta livgardes fästningsbataljons kasernetablissemment.** Kungl. Maj:t har i förevarande proposition (punkt 25) föreslagit riksdagen att såsom kapitalinvestering i försvars-

väsendets fastighetsfond under rubrik marinförvaltningens delfond till Moderniserings- och iståndsättningsarbeten inom förutvarande Göta livgardes fästningsbataljons kasernetablisement å tilläggsstat I till riksstaten för budgetåret 1940/41 anvisa ett reservationsanslag av 220,000 kronor.

Kasernetablisementet har jämlikt 1936 års härordning överlämnats till marinens vård och förvaltning.

Inom ramen för det under reservationsanslaget till vissa engångskostnader för försvarsväsendets byggnader m. m. för budgetåret 1939/40 för byggnadsarbeten m. m. för marinen upptagna beloppet å 1,274,000 kronor hava genom särskilda Kungl. Maj:ts beslut ställts till marinförvaltningens förfogande dels 62,500 kronor för iståndsättningsarbeten å fästningsbataljonens kasernetablisement, dels 180,000 kronor för ny värmeledning i etablisementet.

Kungl. Maj:ts förslag avser anvisande av medel till en mer genomgripande modernisering, än tidigare planerats. För ändamålet har marinförvaltningen beräknat ett belopp av 440,000 kronor erforderligt utöver de förut anvisade medlen. Beloppet har ansetts böra fördelas på två budgetår.

Då Kungl. Maj:ts förslag icke givit utskottet anledning till erinran, får utskottet hemställa,

Utskottet.

att riksdagen må såsom kapitalinvestering i försvarsväsendets fastighetsfond, marinförvaltningens delfond därav, till *Moderniserings- och iståndsättningsarbeten inom förutvarande Göta livgardes fästningsbataljons kasernetablisement å tilläggsstat I* för budgetåret 1940/41 anvisa ett reservationsanslag av 220,000 kronor.

26:o) **Ändringsarbeten inom ingenjörkårsetablisementet i Karlskrona.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 26), vilket avser omändring av etablisementet till expeditionslokaler för chefen för Sydkustens marindistrikt, hemställer utskottet,

att riksdagen må såsom kapitalinvestering i försvarsväsendets fastighetsfond, marinförvaltningens delfond därav, till *Ändringsarbeten inom ingenjörkårsetablisementet i Karlskrona å tilläggsstat I* för budgetåret 1940/41 anvisa ett reservationsanslag av 125,000 kronor.

27:o) **Sporthall för kustflottan vid Hårsfjärden.** Kungl. Maj:t har (punkt 27) föreslagit riksdagen att såsom kapitalinvestering i försvarsväsendets fastighetsfond under rubrik marinförvaltningens delfond till Sporthall för kustflottan vid Hårsfjärden å tilläggsstat I till riksstaten för budgetåret 1940/41 anvisa ett reservationsanslag av 450,000 kronor.

Av statsrådsprotokollet inhämtas bland annat följande.

Sedan chefen för kustflottan vid olika tillfällen hösten 1939 och våren 1940 hos chefen för marinen framhållit önskvärdheten av att en för kust-

flottans personal avsedd sporthall, icke minst med hänsyn till svårigheterna att under beredskapen bevilja fartygsbesättningarna permission, snarast möjligt måtte komma till utförande vid Hårsfjärden har chefen för marinen i skrivelse den 26 april 1940 förordat, att åtgärder snarast borde vidtagas för anläggningens utförande. Framställningen tillstyrktes av marinförvaltningen.

Genom beslut den 7 juni 1940 fann emellertid Kungl. Maj:t framställningen icke föranleda någon åtgärd.

Sedermera har marinförvaltningen i skrivelse den 5 oktober 1940 upprepat sin tidigare framställning om anvisande av medel för sporthallens uppförande, därvid kostnaderna angivits till 500,000 kronor.

Departementschefen har för egen del anfört:

För närvarande saknades lämpliga lokaler för idrott och kulturell verksamhet vid kustflottans ankarplats vid Hårsfjärden. Att detta förhållande i nu rådande läge kommit att kännas som en allvarlig brist läge i öppen dag, särskilt som möjligheterna till rekreation eller förströelse under förläggningen ombord av naturliga skäl vore mycket begränsade. I betraktande av det anförda funne departementschefen den föreliggande framställningen högeligen behjärtansvärd och ville därför i princip tillstyrka densamma. Huruvida det förslag till sporthallsbyggnad, som av marinförvaltningen framlagts, borde oförändrat genomföras, syntes dock med hänsyn till de avsevärda kostnaderna tveksamt. Departementschefen förutsatte emellertid att ärendet komme att bli föremål för granskning inom 1940 års militära byggnadsutredning, innan dispositionsbeslut meddelades.

I kostnadsberäkningen inginge en post å 50,000 kronor för inventarier. Denna kostnad vore ej av natur att böra finansieras av medel under kapitalbudgeten, vadan erforderligt belopp syntes böra utgå i annan ordning. De egentliga byggnadskostnaderna uppginge sålunda till allenast (500,000 — 50,000 =) 450,000 kronor.

Utskottet.

Utskottet, som erinrar om vad utskottet inledningsvis anfört rörande önskvärdheten av en granskning i besparingssyfte av de byggnadsföretag, vartill medel äskats i förevarande proposition, tillstyrker bifall till Kungl. Maj:ts ifrågavarande förslag och hemställer alltså,

att riksdagen må såsom kapitalinvestering i försvarsväsendets fastighetsfond, marinförvaltningens delfond därav, till *Sporthall för kustflottan vid Hårsfjärden* å tilläggsstat I för budgetåret 1940/41 anvisa ett reservationsanslag av 450,000 kronor.

28:o) **Förråd för artilleri- och fortifikationsmateriel m. m. vid kustfästningarna.** Kungl. Maj:t har (punkt 28) föreslagit riksdagen att såsom kapitalinvestering i försvarsväsendets fastighetsfond under rubrik marinförvaltningens delfond till Förråd för artilleri- och fortifikationsmateriel m. m. vid kustfästningarna å tilläggsstat I till riksstaten för budgetåret 1940/41 anvisa ett reservationsanslag av 1,250,000 kronor.

Kungl. Maj:ts förslag avser medelsanvisning för uppförande av förrådslokaler vid kustfästningarna, avsedda att tagas i bruk för den myckenhet mate-

riel av olika slag som under det gångna året anskaffats för marinens räkning men hitintills upplagts i provisoriskt anordnade förråd. Förslaget omfattar förrådsutrymmen om sammanlagt 15,990 kubikmeter varuförråd, kostnadsberäknade till 36 kronor för kubikmeter samt 51,090 kubikmeter kallförråd, kostnadsberäknade till 13 kronor för kubikmeter.

Utskottet tillstyrker bifall till Kungl. Maj:ts förslag och får sålunda hemställa,

Utskottet.

att riksdagen må såsom kapitalinvestering i försvarsväsendets fastighetsfond, marinförvaltningens delfond därav, till *Förråd för artilleri- och fortifikationsmateriel m. m. vid kustfästningarna* å tilläggsstat I för budgetåret 1940/41 anvisa ett reservationsanslag av 1,250,000 kronor.

29:o) **Förråd för intendentur- och sjukvårdsmateriel vid marinen.** Med tillstyrkande av bifall till Kungl. Maj:ts förslag (punkt 29), vilket avser anvisande av medel för anordnande av tillhoppa 48,800 kubikmeter förrådsutrymmen, kostnadsberäknade till 13 kronor för kubikmeter, hemställer utskottet,

att riksdagen må såsom kapitalinvestering i försvarsväsendets fastighetsfond, marinförvaltningens delfond därav, till *Förråd för intendentur- och sjukvårdsmateriel vid marinen* å tilläggsstat I för budgetåret 1940/41 anvisa ett reservationsanslag av 635,000 kronor.

30:o) **Garagebyggnader m. m. vid kustfästningarna.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 30), vilket avser uppförande av 5,460 kubikmeter varmgarage och 11,750 kubikmeter kallgarage, kostnadsberäknade till 35 respektive 12 kronor per kubikmeter, får utskottet hemställa,

att riksdagen må såsom kapitalinvestering i försvarsväsendets fastighetsfond, marinförvaltningens delfond därav, till *Garagebyggnader m. m. vid kustfästningarna* å tilläggsstat I för budgetåret 1940/41 anvisa ett reservationsanslag av 340,000 kronor.

31:o) **Nytt kasernetablisement för fjärrspaningsflottilj.** Kungl. Maj:t har (punkt 31) föreslagit riksdagen att såsom kapitalinvestering i försvarsväsendets fastighetsfond under rubrik flygförvaltningens delfond till Nytt kasernetablisement för fjärrspaningsflottilj å tilläggsstat I till riksstaten för budgetåret 1940/41 anvisa ett reservationsanslag av 5,000,000 kronor.

Av statsrådsprotokollet inhämtas i huvudsak följande.

Vid framläggandet av flygvapnets medelsäskanden för budgetåret 1941/42 har flygförvaltningen — med utgångspunkt från en av överbefälhavaren över rikets försvarskrafter i promemoria till chefen för försvarsdepartementet den 8 augusti 1940 framlagd plan för konsolidering och utvidgning av flyg-

vapnet under de närmaste fem åren — enligt chefens för flygvapnet direktiv vid sina personal- och anslagsberäkningar utgått från att under budgetåret skulle dels tillkomma en ny fjärrspaningsflottilj och en basorganisation i Övre Norrland, dels påbörjas uppsättningen av en ny bombflottilj.

I skrivelser den 19 oktober 1940 har flygförvaltningen, i anslutning härtill anmält behov av anslagmedel för uppförande av etablissemang för de nya flygflottiljerna m. m.

Departementschefen har icke funnit det lämpligt att i förevarande sammanhang till närmare behandling i dess helhet upptaga frågan om den avsevärda utvidgning av flygvapnets organisation som i flygförvaltningens förstnämnda skrivelse föreslagits skola genomföras under nästkommande budgetår utan ansett detta lämpligen böra ske i ett senare sammanhang. Endast i ett hänseende har departementschefen funnit sig föranlåten att redan nu föreslå ett ståndpunktstagande i nämnda fråga, nämligen i fråga om den till upprättande under nästa budgetår föreslagna nya fjärrspaningsflottiljen. Att ett sådant ståndpunktstagande borde ske redan nu sammanhängande enligt departementschefen därmed, att om en dylik ny flottilj ansåges böra komma till stånd, de för denna flottilj erforderliga nybyggnadsarbetena borde utan dröjsmål igångsättas för att kunna färdigställas i rätt tid.

Departementschefen har på skäl, som framlagts i den av överbefälhavaren den 8 augusti 1940 avgivna promemorian, funnit sig beredd att redan i detta sammanhang tillstyrka, att den föreslagna nya fjärrspaningsflottiljen komme till stånd och att densamma uppsattes under budgetåret 1941/42. Frågan om igångsättande av erforderliga nybyggnader för den nya flottiljens etablissemang borde därför nu upptagas till prövning.

Den nya flygflottiljen avsåges skola fredsförläggas i närheten av Nyköping.

Kostnaderna för anordnande av det nya etablissemanget hava av flygförvaltningen beräknats enligt följande uppställning:

Förbättrings- och förstärkningsarbeten å flygfältet	kronor	108,000
Markförvärv	»	230,000
Byggnader m. m.	»	8,245,000
Administration och oförutsedda utgifter	»	542,000
		Summa kronor 9,125,000

Av sistberörda summa har ett belopp av 5,000,000 kronor ansetts erforderligt under innevarande budgetår, under det att återstående 4,125,000 kronor skulle belöpa å budgetåret 1941/42.

Byggnaderna hava ansetts böra erhålla ett förenklat utförande, huvudsakligen i överensstämmelse med den bebyggelse som för närvarande vore under uppförande för Göta flygflottilj. Departementschefen har ansett det långt ifrån uteslutet, att de beräknade byggnadskostnaderna skulle kunna nedbringas under vad som av flygförvaltningen beräknats; för sådant ändamål borde 1940 års militära byggnadskommitté upptaga föreliggande förslag till särskild granskning. Likaså torde med vissa av de föreslagna anordningarna tillsviðare kunna anstå. Detta syntes emellertid icke böra inverka på den summa som för arbetenas igångsättande borde anvisas redan för innevarande

budgetår. I enlighet med flygförvaltningens förslag syntes densamma böra bestämmas till 5,000,000 kronor. Sedan kostnadsberäkningarna varit föremål för ytterligare översyn, borde det i sinom tid ankomma på Kungl. Maj:t att, allteftersom behov därav uppkomma, ställa medel till flygförvaltningens förfogande. Därvid förutsattes, att Kungl. Maj:t skulle äga bemyndiga flygförvaltningen att träffa entreprenadavtal och dylikt även i fråga om sådana arbeten, vilkas utförande avsågos skola äga rum först under nästkommande budgetår.

Såsom av den lämnade redogörelsen framgår har flygförvaltningen — med utgångspunkt från en av överbefälhavaren över rikets försvarskrafter i promemoria till chefen för försvarsdepartementet den 8 augusti 1940 framlagd plan för konsolidering och utvidgning av flygvapnet under de närmaste fem åren — vid sina personal- och anslagsberäkningar utgått från att under budgetåret 1941/42 skulle tillkomma vissa nya förband, däribland en ny fjärrspaningsflottilj. Departementschefen, som ansett planen i dess helhet böra upptagas i ett senare sammanhang, har emellertid funnit sig redan nu böra taga ståndpunkt till frågan om nämnda flottilj och har för sin del tillstyrkt flottiljens uppsättande under nästa budgetår. De för flottiljen erforderliga nybyggnadsarbetena har departementschefen ansett böra utan dröjsmål igångsättas för att kunna bliva färdigställda i rätt tid. För bedömandet av frågan om den föreslagna nya fjärrspaningsflottiljens upprättande hade det enligt utskottets mening varit önskvärt om den ovannämnda planen beträffande utvidgning av flygvapnets organisation i ett sammanhang kunnat bliva föremål för riksdagens prövning. Då omständigheterna emellertid icke gjort detta möjligt och utskottet delar departementschefens uppfattning om den nya flottiljens erforderlighet, har utskottet ansett sig böra biträda departementschefens förslag att ifrågavarande flottilj komme till stånd och uppsattes under nästa budgetår. Med den ståndpunkt utskottet sålunda intagit följer, att utskottet jämväl tillstyrker förslaget om anvisande av medel för uppförande av etablissemang för den nya flottiljen, emot vars föreslagna fredsförläggning utskottet icke har något att erinra. De verkställda kostnadsberäkningarna hava icke givit utskottet anledning till annat uttalande än att utskottet hänvisar till vad utskottet inledningsvis anförde i fråga om byggnadskostnadernas nedbringande.

Utskottet hemställer alltså,

att riksdagen må såsom kapitalinvestering i försvarsväsendets fastighetsfond, flygförvaltningens delfond därav, till *Nytt kasern-etablissemang för fjärrspaningsflottilj* å tilläggsstat I för budgetåret 1940/41 anvisa ett reservationsanslag av 5,000,000 kronor.

32:o) **Vissa barack-, hangar- och förrådsbyggnader m. m. vid flygvapnet.** Kungl. Maj:t har (punkt 32) föreslagit riksdagen att såsom kapitalinvestering i försvarsväsendets fastighetsfond under rubrik flygförvaltningens delfond till *Vissa barack-, hangar- och förrådsbyggnader m. m. vid flygvapnet* å tilläggs-

stat I till riksstaten för budgetåret 1940/41 anvisa ett reservationsanslag av 695,000 kronor.

Av statsrådsprotokollet inhämtas, att de anslagsmedel, om vars anvisande sålunda hemställts, avses för utförande av barackbyggnader, hangarer och förråd vid vissa av flygvapnets förläggningsplatser ävensom för uppförande av vissa anläggningar för underlättande av flygnavigering vid vissa flygflottiljer. De byggnadsföretag, som föreslås skola ifrågakomma till utförande, ävensom därför äskat belopp framgå av följande sammanställning:

Sommarförläggningsbarack m. m. i Fårösund	kronor	185,000
Hangarbyggnad vid Rinkaby	»	80,000
Förråd för transportabel flygplatsbelysning vid Svea flygflottilj	»	40,000
Radiosändarstationer och kommandocentraler vid Roslagens, Östgöta och Göta flygflottiljer	»	390,000
	<u>Summa kronor</u>	<u>695,000</u>

Utskottet.

Utskottet har icke funnit anledning till erinran mot Kungl. Maj:ts förslag och hemställer alltså,

att riksdagen må såsom kapitalinvestering i försvarsväsendets fastighetsfond, flygförvaltningens delfond därav, till *Vissa barack-, hangar- och förrådsbyggnader m. m. vid flygvapnet* å tilläggsstat I för budgetåret 1940/41 anvisa ett reservationsanslag av 695,000 kronor.

33:o) **Iståndsättningsarbeten m. m. å vissa flygvapnets byggnader.** Kungl. Majt har (punkt 33) föreslagit riksdagen att såsom kapitalinvestering i försvarsväsendets fastighetsfond under rubrik flygförvaltningens delfond till *Vissa iståndsättningsarbeten m. m. å vissa flygvapnets byggnader* å tilläggsstat I till riksstaten för budgetåret 1940/41 anvisa ett reservationsanslag av 1,175,000 kronor.

Kungl. Maj:ts förslag avser anvisande av medel, tillhoppa 1,175,000 kronor, för utförande av sådana iståndsättningsarbeten m. m. vid flygvapnet, vilka befunnits vara av mera brådskande natur och därför vore lämpade att ingå som ett led i det i förevarande proposition framlagda byggnadsprogrammet. Av anslagsbeloppet avses 370,000 kronor för iståndsättning av vissa byggnader vid Östgöta flygflottilj, 450,000 kronor för dylika arbeten vid Jämtlands flygflottilj, 215,000 kronor för flygkrigsskola samt 140,000 kronor för Skaraborgs flygflottilj.

Utskottet.

Utskottet, som biträder Kungl. Maj:ts under förevarande punkt framlagda förslag, hemställer,

att riksdagen må såsom kapitalinvestering i försvarsväsendets fastighetsfond, flygförvaltningens delfond därav, till *Iståndsätt-*

ningsarbeten m. m. å vissa flygvapnets byggnader å tilläggsstat I för budgetåret 1940/41 anvisa ett reservationsanslag av 1,175,000 kronor.

34:o) **Flygfältsarbeten m. m. vid Svea flygflottilj.** Med tillstyrkande av bifall till Kungl. Maj:ts förslag (punkt 34), vilket innebär anvisande av *dels* 60,000 kronor för utvidgning av Svea flygflottiljs flygfält, *dels ock* 40,000 kronor för utökning av flottiljens avloppsreningsverk, hemställer utskottet,

att riksdagen må såsom kapitalinvestering i försvarsväsendets fastighetsfond, flygförvaltningens delfond därav, till *Flygfältsarbeten m. m. vid Svea flygflottilj* å tilläggsstat I för budgetåret 1940/41 anvisa ett reservationsanslag av 100,000 kronor.

Stockholm den 12 december 1940.

På andra särskilda utskottets vägnar:

J. B. JOHANSSON.

Vid förestående ärendes slutbehandling inom utskottet hava närvarit:

från första kammaren: herrar *Johansson* i Fredrikslund, *Oscar Olsson*, *Nilsson* i Malmö, *Tjällgren*, *Lindström*, *Heiding*, *Berling*, *Alfred Andersson*, *Mannerskantz*, *Boman*, *Sundberg* och *Bergman*; samt

från andra kammaren: herrar *Svensson* i Grönvik, *Törnkvist*, *Skoglund*, *Eriksson* i Stockholm, *Persson* i Falla, *Andersson* i Falkenberg, *Andersson* i Löbbo, *Ward*, *Gustafson* i Vimmerby, *Mårtensson*, *Karlsson* i Munkedal och *Bergvall*.
